

Zasady zachowania się na wypadek ewakuacji

Poradnik dla ludności

Ewakuacja jest jednym z podstawowych działań mających na celu ochronę życia i zdrowia ludzi, zwierząt oraz ratowanie mienia, w tym zabytków oraz ważnej dokumentacji, w przypadku wystąpienia wszelkiego rodzaju zagrożeń. Jej prowadzenie może mieć miejsce w różnych stadiach zdarzeń niebezpiecznych. W praktyce najczęściej przeprowadza się ewakuację osób poszkodowanych lub bezpośrednio zagrożonych (także zagrożonego mienia) po wystąpieniu zdarzenia niebezpiecznego (np. pożaru, wybuchu lub innego miejscowego zagrożenia) w obiektach lub na terenach. Ewakuacja może mieć również charakter prewencyjny, tzn. może być prowadzona z terenów i obiektów, w przypadku zbliżającego się zagrożenia, np. związanego z rozprzestrzenianiem się zaistniałych zdarzeń niebezpiecznych (powódź, katastrofa chemiczna itp.) lub groźbą prowadzenia działań militarnych, w przypadku zagrożeń wojennych.

Ewakuacji podlegają wszyscy, którzy znajdują się w rejonie zagrożenia.

Pierwszeństwo ewakuacji obejmuje m.in.:

1. **matki i dzieci,**
2. **kobiety ciężarne,**
3. **osoby niepełnosprawne,**
4. **osoby przebywające w zakładach opiekuńczych,**
5. **domach dziecka,**
6. **podopiecznych opieki społecznej, itp.**

Ewakuacji nie podlegają, w zależności od jej rodzaju:

- osoby wchodzące w skład organizacji ratowniczych, ochrony ludności i służb porządku publicznego,
- osoby niezbędne dla zapewnienia ciągłości funkcjonowania życia lokalnej społeczności,
- osoby posiadające przydziały mobilizacyjne do sił zbrojnych lub formacji uzbrojonej nie wchodzącej w skład sił zbrojnych,
- osoby, które otrzymały przydział organizacyjno-mobilizacyjny do formacji obrony cywilnej,
- osoby niezbędne w danym rejonie, ze względu na realizację zadań przez siły zbrojne.

Z uwagi na uwarunkowania związane z rodzajem i skalą zagrożenia możemy wyróżnić ewakuację I, II i III stopnia.

Ewakuacja I stopnia polega na niezwłocznym przemieszczeniu ludności, zwierząt, mienia z obszarów/miejsc, w których wystąpiło nagłe, nieprzewidziane bezpośrednie

zagrożenie poza strefę zagrożenia. Realizuje się ją natychmiast po zaistnieniu zagrożenia dla życia, zdrowia, i mienia. Organizuje się ją na polecenie Burmistrza.

Ewakuację może także zarządzić osoba kierująca akcją ratunkową na terenie objętym tą akcją.

Ewakuacja II stopnia polega na uprzednio przygotowanym planowym przemieszczeniu ludności, zwierząt, mienia z rejonów przyległych do zakładów, obiektów hydrotechnicznych, ze stref zalewowych oraz rejonów przyległych do innych obiektów stanowiących potencjalne zagrożenie dla ludności, zwierząt lub mienia w przypadku ich uszkodzenia lub awarii.

Realizuje się ją w sytuacji wystąpienia symptomów takiego zagrożenia.

Ewakuacja III stopnia polega na uprzednio przygotowanym przemieszczeniu ludności, zwierząt, mienia, podczas podwyższania stanu gotowości obronnej państwa. Prowadzona jest w czasie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny.

W ramach ewakuacji I, II i III stopnia przewiduje się zarówno ewakuację zorganizowaną, jak i samoewakuację.

Samoewakuacja polega na przemieszczeniu się ludności z rejonów, w których może wystąpić lub wystąpiło bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia poza strefę zagrożenia. Prowadzona jest przede wszystkim w oparciu o własne możliwości (transportowe, zakwaterowania, itd.).

W związku z dynamicznym rozwojem motoryzacji i posiadaniem własnych samochodów przez coraz większą liczbę rodzin (gospodarstw domowych) – *w większości przypadków ten rodzaj ewakuacji będzie elementem dominującym w procesie przeprowadzania ewakuacji.*

Zarządzanie ewakuacji

W przypadku ewakuacji I i II stopnia decyzję o jej przeprowadzeniu, w zależności od rodzaju i skali zagrożenia podejmują:

- a) **wójt (burmistrz), starosta, wojewoda** z obszarów bezpośrednio zagrożonych;
- b) **organy kierujące działaniami** w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia, w zależności od obszaru objętego klęską, są to:
 - **wójt (burmistrz)** – jeżeli stan klęski żywiołowej wprowadzono tylko na obszarze gminy,
 - **Starosta** – jeżeli stan klęski żywiołowej wprowadzono na obszarze więcej niż jednej gminy wchodzącej w skład powiatu
 - **Wojewoda** – jeżeli stan klęski żywiołowej wprowadzono na obszarze więcej niż jednego powiatu wchodzącego w skład województwa,

- **Minister d/s Wewnętrznych i Administracji lub inny (właściwy) minister** – jeżeli stan klęski żywiołowej wprowadzono na obszarze więcej niż jednego województwa,
- c) **wojewoda** w przypadku zdarzeń radiacyjnych o zasięgu wojewódzkim,
 - d) **minister właściwy do spraw wewnętrznych** w przypadku zdarzeń radiacyjnych zasięgu krajowym,
 - e) **osoba kierująca akcją ratunkową**; w tym przypadku zakres oraz sposób organizacji działań określa organ władzy publicznej (nie dotyczy II stopnia ewakuacji).

W przypadku ewakuacji III stopnia decyzję o jej przeprowadzeniu podejmują terenowe organy obrony cywilnej (szef obrony cywilnej gminy, powiatu, województwa) lub organy wojskowe (w strefie bezpośrednich działań wojennych), we współdziałaniu z właściwymi organami obrony cywilnej.

Elementy organizacyjne ewakuacji ludności

Dla sprawnego przebiegu procesu ewakuacji (przyjęcia) ludności tworzy się następujące elementy organizacyjne:

a) w rejonach objętych ewakuacją:

- zespoły ewidencyjno – informacyjne (ZEI);
- zespoły zbiórki (ZZb);
- zespoły załadowcze na środki transportu (ZZ);
- zespoły pomocy medycznej (ZPM);

b) na trasach ewakuacji:

- zespoły pomocy medycznej (ZPM);
- zespoły pomocy logistycznej, w tym technicznej (ZPL);

c) w docelowym miejscu przeznaczenia:

- zespoły wyładowcze (ZW);
- zespoły rozdzielcze (ZR);
- zespoły pomocy medycznej (ZPM).

Zespół ewidencyjno – informacyjny (ZEI) – jest początkowym ogniwem procesu ewakuacji ludności. Koordynuje działalność komórek organizacyjnych prowadzących sprawę rejestracji i wydawania kart ewakuacji. W ZEI rejestruje i wydaje się karty ewakuacji osobom, którym przed zarządzeniem ewakuacji kart nie wydano, informuje się ludność o organizacji ewakuacji oraz kieruje się ją do miejsc załadunku lub zbiórki. Udziela się również zezwolenia na opuszczenie rejonu ewakuacji własnymi środkami transportu (jeżeli wcześniej nie dokonano tych czynności).

Zespół zbiórki (ZZb)– zespół ten tworzy się w miejscach, z których ludność w sposób zorganizowany udaje się do miejsc rozmieszczenia zespołów rozdzielczych. Zespół ten organizuje się w przypadku ewakuacji pieszej. Zespół zbiórki prowadzi ewidencję ilościową ewakuowanej ludności oraz formuje kolumny i skierowuje na wyznaczone drogi marszu z przewodnikiem na czele. Dla przewodników, po opracowaniu planu ewakuacji przygotowuje się stosowną dokumentację (szkic drogi marszu, czas marszu, skład ilościowy kolumny, miejsca i okresy wypoczynku, zabezpieczenie marszu, itp.). Jeżeli kolumna dzieli się na części, wyznacza się tzw. starszych poszczególnych części. W celu zachowania porządku wyznacza się odpowiednią ilość osób funkcyjnych. Każdej kolumnie nadaje się numer i przydziela niezbędne środki transportowe w celu przewiezienia bagażu.

Zespół załadowczy na środki transportu (ZZ)– zlokalizowany jest w miejscu, w którym ludność rozmieszcza się w środkach transportu. Rozwija się na placach, w parkach itp. usytuowanych w miarę możliwości w pobliżu ZEI.

ZZ rozdziela ludność do poszczególnych środków transportowych, jednocześnie prowadzi ewidencję ilościową ludności przybyłej do miejsc funkcjonowania tych zespołów.

Zespół wyładowczy (ZW)– organizuje się w przypadku ewakuacji z wykorzystaniem środków transportu, w miejscowościach, w których ludność je opuszcza. Zespół powinien zapewnić sprawne opuszczenie środków transportu przez ludność oraz niezwłoczne skierowanie jej do zespołu rozdzielczego lub bezpośrednio do miejsc zakwaterowania. W przypadku gdy ludność kierowana jest bezpośrednio do miejsc zakwaterowania, zabiera się od niej odcinki „C” karty ewakuacji.

Zespół rozdzielczy (ZR)– organizuje się w rejonie rozmieszczenia ludności. W zależności od potrzeb organizuje się go w pobliżu ZW lub tworzy się wspólny zespół w jednym miejscu (wtedy dostosowuje się strukturę organizacyjną stosownie do potrzeb). Przygotowany on jest do przyjęcia kolumn pieszych z ZZb i osób przybyłych z ZW (jeżeli ten nie kieruje ludności bezpośrednio do miejsc zakwaterowania). ZR zbiera odcinki „C” karty ewakuacji oraz informuje ludność o zasadach pobytu w nowym miejscu zakwaterowania (żywienie, pomoc lekarska itp.).

Dla przemieszczenia ludności z ZR do miejsc zakwaterowania przygotowuje się odpowiednią ilość środków transportowych (samochody, ciągniki z przyczepami, itp.). W razie ich braku ludność przemieszcza się pieszo.

Zespół pomocy medycznej (ZPM)– organizuje się na bazie personelu jednostek służby zdrowia. Rozmieszcza się je w tych samych miejscowościach co ZEI, ZZb i na trasach ewakuacji. Zadaniem ZPM jest udzielenie doraźnej pomocy medyczno – sanitarnej oraz

kierowanie osób wymagających pomocy kwalifikowanej i specjalistycznej do odpowiednich jednostek służby zdrowia (szpitali, przychodni, ośrodków zdrowia).

Zespół pomocy logistycznej (ZPL) – organizuje się w celu logistycznego zabezpieczenia procesu ewakuacji, w tym ciągłości ruchu pojazdów. Tworzy się go na bazie stacji obsługi i warsztatów samochodowych rozmieszczonych na trasach ewakuacji ludności oraz innych miejsc pozwalających na skuteczną realizację przedsięwzięć logistycznych, takich jak: żywność, zaopatrzenie w wodę i inne.

Przebieg ewakuacji

Przy ewakuacji ludności transportem samochodowym przewiduje się ewentualność przewozów rotacyjnych w kilku rejsach, uwzględniając liczbę miejsc w pojazdach, oraz

możliwość przewozu 50 kg bagażu na każdą osobę.

Ewakuacja odbywa się w kolumnach liczących do 10 pojazdów w kolumnie, ze średnią prędkością 20 km/h. W każdym pojeździe samochodowym wyznacza się osobę odpowiedzialną za znajdujących się w nim ludzi. Przewodnik kolumny powinien znać trasę, warunki przejazdu tą trasą i dysponować jej szkicem. Zabezpieczenie techniczne ewakuacji ludności stanowią zespoły pomocy logistycznej, w tym technicznej i środki łączności, w które powinny być wyposażone organa i elementy organizacyjne ewakuacji (przyjęcia) ludności.

W rejonach rozmieszczenia ewakuowanej ludności opiekę medyczno – sanitarną sprawują terenowe jednostki służby zdrowia.

Opiekę sanitarno – epidemiologiczną organizuje się na bazie powiatowej stacji sanitarno – epidemiologicznej.

Zabezpieczenie socjalno – bytowe organizują szefowie OC: powiatu i tych gmin, na terenie których planowane jest rozmieszczenie ewakuowanej ludności. Zabezpieczenie socjalno – bytowe obejmuje zakwaterowanie oraz zaopatrzenie w niezbędne artykuły konsumpcyjne (żywność, wodę, odzież, energię itp.). Do zakwaterowania ewakuowanej ludności wykorzystuje się: ośrodki wczasowe, domy wypoczynkowe, hotele, internaty, świetlice i inne pomieszczenia nadające się do tego celu. W razie potrzeby ludność ewakuowaną dokwateruje się do ludności miejscowej. Jako normę zakwaterowania przyjmuje się 2 – 3 m² powierzchni mieszkalnej na osobę.

Do zaopatrywania ewakuowanej ludności w produkty żywnościowe, wykorzystuje się sieć handlu detalicznego i hurtowego oraz punkty zbiorowego żywienia. **Ewakuowana ludność zobowiązana jest do zabrania żywności na okres 3 dni.** W razie wprowadzenia systemu reglamentowania zaopatrzenia, terenowa administracja samorządowa wydaje ewakuowanej ludności bony (talony) na podstawie odcinków „C” kart ewakuacji.

Powiadamianie ludności o ewakuacji następuje w formie komunikatów. Do ich ogłoszenia wykorzystuje się sposób zwyczajowo przyjęty w danej społeczności, a także środki masowego przekazu (lokalne radio i telewizja, obwieszczenia, ulotki itp.). Po powiadomieniu o ewakuacji I i II stopnia, mieszkańcy podlegający temu procesowi zobowiązani są przygotować się do opuszczenia rejonu zagrożonego.

Powinni zabrać ze sobą:

1. niezbędne dokumenty,
2. rzeczy osobiste,
3. podręczną apteczkę oraz
4. żywność na trzy dni.

Bagaż powinien być spakowany w sposób umożliwiający łatwe jego przenoszenie.

Ogólna waga bagażu nie powinna przekraczać 20 kg na osobę dorosłą.

Opuszczane mieszkania należy zabezpieczyć poprzez:

1. wyłączenie gazu,
2. światła,
3. wygaszenie pieców,
4. dokładne zamknięcie drzwi i okien, itp.

. Wskazane jest pozostawienie osobom zabezpieczającym domy i mieszkania adresów pobytu w planowanych rejonach rozmieszczenia po ewakuacji. Po takim przygotowaniu należy udać się do wyznaczonych miejsc rozmieszczenia zespołów zbiorów i ewidencyjno-informacyjnych.

Rodzice (opiekunowie) powinni włożyć do kieszeni dzieci kartkę papieru z informacją nt. imienia i nazwiska dziecka, rodziców oraz adresu zamieszkania, numeru tel. kontaktowego, (w miarę możliwości informację nt. grupy krwi i ewentualnych przewlekłych schorzeń).

Osoby opuszczające rejon zagrożony własnymi środkami transportu udają się bezpośrednio do miejsc zakwaterowania.

Ewakuacja oznaczać może jedyną szansę na uratowanie życia. Przy realizacji tego procesu należy stosować zasadę dobrowolności (chyba, że w określonych sytuacjach przepisy stanowią inaczej). To obywatel decyduje czy chce poddać się procesowi ewakuacji czy też nie.

Uznaje się, że ewakuacja jest zakończona, gdy cała ewakuowana ludność została zakwaterowana w planowanych rejonach rozmieszczenia.

Ewidencja podczas ewakuacji

W trakcie przeprowadzania ewakuacji należy, zależnie od jej stopnia i skali, ewidencjonować zarówno ludność jak i zwierzęta oraz mienie. Karty ewakuacji są *drukami ścisłego zarachowania* organu administracji publicznej (gminy). Za ewidencję ewakuowanych podmiotów oraz jej przygotowanie odpowiadają właściciele lub zarządcy mienia oraz organy administracji publicznej (wójtowie, burmistrzowie). Dokument ewidencyjny obywatela na czas ewakuacji stanowi **karta ewakuacji**, która:

- a) karta składa się z trzech części: **A, B i C**,
- b) kartę ewakuacji wydają zespoły ewidencyjno - informacyjne w gminie właściwej dla miejsca faktycznego pobytu osoby ewakuowanej,
- c) **część B** karty pozostaje w dyspozycji powyższych zespołów, dwie pozostałe **części (A i C)** otrzymuje osoba ewakuowana,
- d) po przybyciu na miejsce czasowego zakwaterowania osoba ewakuowana przekazuje **część C** karty ewakuacji zespołowi ewidencyjno – informacyjnemu w gminie właściwej dla tego miejsca,
- e) **część A** karty pozostaje w dyspozycji osoby, która ją pobrała,
- f) w przypadku niemożności odebrania karty ewakuacji w gminie właściwej dla miejsca faktycznego pobytu, osoba ewakuowana zgłasza się w celu otrzymania karty ewakuacji do zespołu ewidencyjno – informacyjnego w miejscu czasowego zakwaterowania.